

Vaasan kaupungin
KOTOUTTAMISOHJELMAN
selvitysosa vuosille 2019–2022

V A A S A .

Sisällysluettelo

Johdanto	2
1. Kotoutumisen ja kotouttamisen perusta	3
1.1. Kotoutumisen koordinointi	3
1.2. Kotoutumisen muistilista	4
2. Neuvonta ja ohjaustoiminnan laajentaminen	5
2.1. Alkukartoituksen laatiminen kaikille sitä tarvitseville	5
2.2. Tulkkaustoiminnan monipuolistaminen	5
2.3. InfoFinlandiin liittyminen	5
2.4. Digitaalisten palveluiden lisääminen osana sosiaali- ja terveystalveta	5
2.5. Neuvonnan keskittäminen ja monipuolistaminen	6
2.6. Omakielinen neuvonta	6
3. Turvallisuuden edistäminen	7
3.1. Turvallisuutta edistävän tiedon jakaminen olemassa oleviin ryhmiin	7
3.2. Myönteisen kohtaamisen edistäminen	7
3.3. Henkisen hyvinvoinnin edistäminen	7
3.4. Segregaation torjunta	7
4. Sosiaalisten kontaktien ja suhteiden mahdollistaminen	8
4.1. Järjestötarjotin	8
4.2. Perhekoulu	8
4.3. Kaupungin tilojen monipuolinen käyttö	8
5. Työllistymisen edistäminen	9
5.1. Työllistämisen edistäminen kaupunkiorganisaatiossa	9
5.2. Toisen kotimaisen kielen opiskelun mahdollistaminen	9
5.3. Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden ja heidän perheiden kotoutumisen tukeminen	9
5.4. Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheen yksilöllinen tukeminen	9
6. Asumistaitojen edistäminen	10
6.1. Asumisneuvonta ja asumisohjeiden kuvantaminen	10
7. Osaamisen vahvistaminen	10
7.1. Digiystävätoiminta	10
7.2. Etnisten yhdistysten puheenjohtajien ja jäsenten osaamisen vahvistaminen	10
7.3. Kotoutumisen kokemusasiantuntijatoiminta	10
8. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen	11
8.1. Maahantulon terveystarkastukset kaikille	11
8.2. Kokonaisvaltaisen terveyttä edistävän tiedon jakaminen olemassa oleviin ryhmiin	11
8.3. Maksuttomien liikunta-, taideopetus- ja kulttuuripalveluiden hyödyntäminen	11
9. Kotouttamisohjelman seuranta ja arviointi	12
Lähteet:	15

Johdanto

Vaasassa asuu yli 67 000 asukasta. Vaasassa väestönkasvu on ollut voimakasta ja se perustuu maahanmuuttoon ja luonnolliseen väestönkasvuun. Vaasalaisista 8,5% on äidinkieltään vieraskielisiä. Vaasassa puhutaan 97 eri kieltä ja edustettuna on 120 kansalaisuutta. Suurimmat kieliryhmät ovat arabia, venäjä, somalia, englantia, persia ja albania. Vaasaan muutetaan työn, opiskelun tai perhesiteiden kautta. Kaupunki myöntää vuosittain kuntapaikan 40 henkilölle, joko Vaasan vastaanottokeskuksesta turvapaikanhakijan oleskeluluvan saaneille tai kiintiöpakolaisille. Vaasaan muutetaan myös itsenäisesti alueen muista kunnista.

Laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa kuntia laatimaan kotouttamisohjelman kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön tukemiseksi. Kotouttamisohjelma hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein. (L30.12.2010/1386.)

Kotouttaminen kuuluu kaikille. Maahanmuuttajaväestön kotoutumisen edistäminen ja tarpeet on huomioitava kunnan ja muiden viranomaisten suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa. Vaasan on huolehdittava palveluidensa soveltumisesta maahanmuuttajille. Vaasan tulee huolehtia kotouttamislain velvoittamien toimenpiteiden ja palveluiden järjestämisestä kaupungissa. Ohjelmassa on nostettu esiin ne asiat, joita Vaasassa tulee seuraavan neljän vuoden aikana kehittää. Olemassa olevia kotoutumista edistäviä toimia ja palveluita ei ole ohjelmassa kuvattu. Kunnalla on kotouttamisen kehittämisestä, sen suunnittelusta ja seurannasta yleis- ja yhteensovittamisvastuu paikallistasolla. (L30.12.2010/1386.)

Hyvä alku Pohjanmaalla – hanke on työstänyt tutkijoiden Ager ja Strang vuonna 2008 kehittämää viitekehystä, jossa kotoutumiseen vaikuttavat tekijät ja tasot on kuvattu. Viitekehyksen eri elementit vaikuttavat kaksisuuntaisesti niin vastaanottavaan yhteiskuntaan kuin maahanmuuttajaan. Vaasan mallissa viitekehys on toiminut pohjana kotouttamisohjelman laadinnalle ja työryhmien kokoamiselle. Vaasan kotouttamisohjelman laadinnasta on vastannut maahanmuuttajaneuvosto yhdessä kotouttamispalveluiden viranomaisten ja laaja-alaisen asiantuntijajoukon kanssa. Ohjelmaa on työstetty yhdeksässä työryhmässä, jotka edustavat vahvaa asiantuntemusta omalla sektorillaan. Työryhmiin on osallistunut esimiehiä, työntekijöitä ja järjestökentän toimijoita. Tavoitteena on ollut käytännönläheinen ohjelma. Työryhmissä on laadittu ohjelmaan tavoitteet ja toimenpiteet, aikataulu ja mittarit. Kotouttamisohjelmaa laadittaessa on huomioitu kotouttamislain ja useiden muiden maahanmuuttoa ohjaavien lakien antamien raamien lisäksi myös Vaasan kaupungin strategia sekä muut Vaasan kaupungin laatimat toimenpideohjelmat.

Ohjelman läpileikkaavia tavoitteita ovat osallisuuden vahvistaminen, työllistymisen ja hyvien väestösuhteiden edistäminen sekä lapsen edun huomioiminen. Osallisuus voidaan jaotella toiminnalliseen, taloudelliseen ja yhteisölliseen osallisuuteen (THL, 2018). Kotouttamisohjelmassa osallisuus korostuu tiedon saannin ja osaamisen vahvistamisen kautta. Kotoutumisen kokemusasiantuntija toiminnan myötä osallisuus suunnittelussa, kehittämisessä ja vaikuttamisessa mahdollistuu.

Hyvien väestösuhteiden edistämisen keinoja ovat myönteisen vuorovaikutuksen sekä osallisuuden lisääminen. Kokemukset yhteenkuuluvuudesta, turvallisuudesta, osallisuudesta ja vaikuttamisesta sekä syrjimätön kohtelu ovat hyvien väestösuhteiden tunnusmerkkejä. (Oikeusministeriö 2018.)

Vaasan kotouttamisohjelma on koottu tiiviiseen visuaaliseen muotoon, jossa ohjelman tavoitteet, toimenpiteet, aikataulu ja mittarit on kuvattu. Tämän liitteen tarkoituksena on avata kotouttamisohjelman sisältöä.

Vaasan kotouttamisohjelma vuosille 2019–2022 on osa Vaasan ammattikorkeakoulussa laadittavaa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyötä. Opinnäytetyö löytyy valmistuttuaan ammattikorkeakoulujen julkaisuarkistosta Theseuksesta. Opinnäytetyöhön sisältyy valmiin kotouttamisohjelman arviointi.

1. Kotoutumisen ja kotouttamisen perusta

Kotoutuminen määritellään yhteiskunnan ja maahanmuuttajan vuorovaikutteiseksi kehitykseksi, jonka myötä maahanmuuttaja kokee itsensä yhteiskunnan aktiiviseksi ja täysivaltaiseksi jäseneksi. Vastaanottava yhteiskunta monimuotoistuu ja saa uusia vaikutteita. (L30.12.2010/1386, TEM 2016 a, 67.)

Kotouttaminen tarkoittaa kotoutumisen tukemista ja edistämistä viranomaisten sekä muiden tahojen kotoutumista tukevien ja edistävien palveluiden avulla (L30.12.2010/1386).

Maahanmuuttajataustainen ymmärretään monin eri tavoin. Määritelmään sisältyy maahan muuton lisäksi henkilön äidinkieli sekä kansalaisuus.

Maahanmuuttaja on yleiskäsitys, joka tarkoittaa maasta toiseen muuttanutta henkilöä.

Vieraskielinen on Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Ulkomaalainen on henkilö, jolla ei ole Suomen kansalaisuutta.

Edellä mainittujen määritelmien lisäksi maahanmuuttajataustaisen henkilön saamiin palveluihin ja tukiin vaikuttaa hänen ulkomaalaislaissa (L30.4.2004/301) määritelty statuksensa.

Turvapaikan hakijana oleva henkilö on oikeutettu vastaanottokeskuksen palveluihin. Heillä ei ole oleskelulupaa ja eivät siten virallisesti ole vaasalaisia, vaikka asuvat Vaasassa.

Pakolainen puolestaan on saanut turvapaikan ja oikeutettu kaikkiin viranomaisten tarjoamiin palveluihin. Heidän asumisesta Vaasassa saadaan valtiolta laskennallista korvausta kolmen-neljän vuoden ajan. Lisäksi tietyin edellytyksin on mahdollista saada valtiolta erityiskorvauksia. Korvauksien tarkoituksena on kompensoida Vaasan kaupungille syntyviä menoja, liittyen kotouttamiseen.

1.1. Kotoutumisen koordinointi

Kotoutumisen koordinaation tarve nousi esiin jokaisessa kotouttamisohjelman laatimisen työryhmässä. Sosiaalityön ja perhepalveluiden organisaatiouudistuksen yhteydessä vuonna 2016 lakkautettiin Vaasan ulkomaalaistoimisto. Uudistuksen yhteydessä kotoutumisen edistäminen hajautui eri palvelualueille. Tästä on seurannut kokemus koordinaation puutteesta.

Koordinaatio puolesta ja sen tarpeellisuudesta on tehty vuonna 2018 aloitteita. Marraskuun 2018 kaupunginvaltuusto myönsi määrärahan koordinointiin.

Vuoden 2019 alussa kotoutumisen koordinaatioon liittyviä työtehtäviä ja toimintakäytänteitä työstetään tehtävänkuvauksen yhteydessä yhdessä eri toimialojen kesken. Koordinointi on tehtävä yhteistyössä Pohjanmaan maakunnan, kuntien ja valtion viranomaisten, kolmannen sektorin ja järjestökentän kanssa. Kotouttamisen muistilista

Laki kotoutumisen
edistämisestä
30.12.2010/ 1386

1.2. Kotoutumisen muistilista

OECD on laatinut kotoutumisen edistämisen muistilistan apuvälineeksi kaupunkien tarpeisiin, kotouttamispolitiikan, hallinnon sekä palvelujärjestelmien analysointiin. Kotoutuminen tulee nähdä paikallisena ilmiönä. OECD:n raportti painottaa kaupunkien vastuuta huolehtia, että oikeisiin ja riittäviin toimiin ryhdytään kotoutumisprosessien edistämiseksi. Tietoa eri toimien vaikuttavuudesta sekä kokemuksia niin hyvistä käytännöistä kuin epäonnistuneistakin kokeiluista tulee hyödyntää kotouttamisen suunnittelussa. (Saukkonen 2018, 5,18.)

Kuvio 1. Kotoutumisen muistilista paikallistason toimijoille

2. Neuvonta ja ohjaustoiminnan laajentaminen

2.1. Alkukartoituksen laatiminen kaikille sitä tarvitseville

Alkukartoitus on työväline, jossa taustatietojen lisäksi kartoitetaan maahanmuuttajan osaamista. Alkukartoituksen pohjalta laaditaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma.

Alkukartoituksen tarkoituksena on kotoutumisprosessin tarvelähtöisyyden ja vaikuttavuuden edistäminen sekä ohjautuminen tarvetta vastaaviin palveluihin. Alkukartoituksen kautta voidaan varhaisessa vaiheessa tunnistaa maahanmuuttajien palvelutarpeet. (HE 96/2018.)

Vaasassa muiden, kuin pakolaistaustaisten henkilöiden alkukartoitusten laatimisen selvitystarve oli kirjattu jo edelliseen kotouttamisohjelmaan vuosille 2014–2017. Selvitystä ei ole Vaasassa toteutettu. Alkukartoituksia tehdään tällä hetkellä Vaasassa TE-palveluiden kautta työnhakijoille. Muutamia alkukartoituksia tehdään sosiaalitoimessa työvoiman ulkopuolella oleville. Vaasaan työhön muuttavan puoliso saattaa jäädä vaille kotoutumista tukevia palveluita. Alkukartoituksen tarjoaminen kaikille sitä tarvitseville mahdollistaa ohjauksen ja neuvonnan myötä kiinnittymisen uuteen yhteiskuntaan ja kotoutumisen Vaasaan.

Laki kotoutumisen
edistämisestä
30.12.2010/ 1386
Hallintolaki
6.6.2003/434

2.2. Tulkkaustoiminnan monipuolistaminen

Monipuoliset tulkkauskäytännöt varmistavat tulkkauksen myös niille kielille, joille ei Vaasasta löydy tulkkia. Maakuntauudistuksen toteutuessa kunnalle kohdennettu tulkkauskustannusten laskennallinen korvaus muuttuu. Video- ja mobiilitulkkauksen kehittäminen nähdään Vaasassa mahdollisuutena toiminnan tehostamiseen, laatuun ja kustannusten kasvun rajaamiseen.

Laki kotoutumisen
edistämisestä
30.12.2010/ 1386
Kielilaki
6.6.2003/ 423
Yhdenvertaisuus-laki
30.12.2014/1325

2.3. InfoFinlandiin liittyminen

InfoFinlandin monikielinen verkkosivusto palvelee viranomaisia tiedotuksessa sekä mahdollistaa tiedonhaun tärkeistä asioista, kuten työstä, opiskelusta, terveydestä, asumisesta omalla kielellä. Helsingin kaupunki ylläpitää Inf Finland.fi-verkkopalvelua. Työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, Verohallinto, Kela ja jäsenkunnat ovat mukana rahoittajina. Ohjelmakauden tavoitteena on Vaasan liittyminen InfoFinlandiin ja sisällön tuottaminen Vaasan omille sivuille. Kaupunki tuottaa verkkosivustolle paikallisen tiedon, perustieto on sivustolla valmiina.

2.4. Digitaalisten palveluiden lisääminen osana sosiaali- ja terveyspalveluita

Sähköisten palvelujen tarjontaa sosiaali- ja terveyspalveluissa on monipuolistettava ja lisättävä. Asiointipisteiden, laitteiden ja yhteyksien myötä saavutettavuutta on turvattava ja osaamista vahvistettava. Sosiaalipalveluissa on lisättävä selkokielistä ja monikanavaista viestintää. (Kauppila, Kiiski & Lehtonen 2018, 34.) Pohjanmaan liitto hallinnoi digitukipilottia yhteistyössä Vaasan sairaanhoitopiirin ja Vaasan kaupungin kanssa. Vaasassa sosiaalipalveluissa kehitetään kotouttamisohjelman ohjelmakaudella digitaalisia palveluita. Tavoitteena on kehittää ja

HE 60/2018 laeiksi
digitaalisten
palvelujen
tarjoamisesta sekä
sähköisestä
asiointista
viranomaistoimin-
nassa annetun lain
muuttamisesta

käyttöönottaa reaaliaikaisesti toimiva chat-neuvontapalvelu sekä laajentaa digitaalisten palvelujen tarjontaa asiakkaiden erityistarpeet huomioiden.

2.5. Neuvonnan keskittäminen ja monipuolistaminen

Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapiste Welcome Officen toimintaa laajennetaan ohjelmakaudella säännöllisellä ja koordinoitulla asiantuntijaneuvonnan jalkauttamisella. Ohjelmakaudella Welcome Officen vastuulla on selvittää sähköinen alusta, jolle järjestötarjottimen voi sijoittaa ja ohjata yhdistyksiä sen käyttöön. Ohjaus- ja neuvontapiste on luonteva paikka alkukartoitusten käynnistämiseen henkilöille, jotka eivät tällä hetkellä ole TE-palveluiden tai sosiaalityön asiakkuudessa. Neuvontapalvelua tulisi tarjota useammilla kielillä.

Laki kotoutumisen
edistämisestä
30.12.2010/ 1386

Kaikki hallintokunnat osaltaan vastaavat oman toiminnan tiedottamisesta, neuvonnasta ja ohjauksesta.

2.6. Omakielinen neuvonta

Omakielinen neuvonta tukee kotoutujaa omalla tai hänen ja neuvojan hyvin osaamalla kielellä peilaten samalla mahdollisen yhteisen kotimaan tapoihin. Ohjelmakaudella selvitetään yhdistystoimijoiden mahdollisuutta omakielisen neuvonnan kehittämiseen yhteistyössä kaupungin kanssa. Hyvä alku Pohjanmaalla hanke on kouluttanut omakielisiä yhteiskunta- ja hyvinvointineuvoja, joiden osaamista voitaisiin hyödyntää mm. Welcome Officen toiminnassa. Omakielinen neuvontapalvelu tarvitsee rahoituspohjan, se ei voi perustua vapaaehtoisuuteen. Alueellisen yhteistyön mahdollisuudet tulee kartoittaa. Neuvonnan tulee olla asiantuntevaa. Maksutonta omakielistä neuvontaa tarjotaan useissa kaupungeissa kaikille maahanmuuttajille maahantulositystä riippumatta.

Hallintolaki
6.6.2003/434

3. Turvallisuuden edistäminen

Yhteiskunnan tavoitteena on turvallinen arki ja elämä kaikille maassa asuville ihmisille. Turvallisuuden tekijöitä ovat sisäisen turvallisuuden strategian mukaan turvallinen asuin- ja työympäristö, yksilön kunnioittaminen, vapaus vihapuheesta, ahdistelusta, häirinnästä sekä uhkaavista ilmiöistä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Avain arvoja sisäisen turvallisuuden aikaansaamisessa ja kokemuksessa ovat luottamus ja yhteistyö. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa ovat turvallisuuden keskeinen edellytys. (KPMG& VoM,2018,1.) Kunnilla ja järjestöillä on keskeinen rooli hyvien väestösuhteiden edistämässä sekä syrjinnän ja rasismien ehkäisyssä.

3.1. Turvallisuutta edistävän tiedon jakaminen olemassa oleviin ryhmiin

Ohjelmakaudella kehitetään ja käyttöön otetaan turvallisuutta edistävän tiedon jalkauttamisen toimintamalli. Turvallisuusasioita käsitellään olemassa olevissa ryhmissä antaen selkeästi ja ymmärrettävästi perustietoa yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä turvallisuuden edistämisestä. Yhteistyötä tehdään mm. poliisin ja paloviranomaisten kanssa.

Perustuslaki
11.6.1999/731

3.2. Myönteisen kohtaamisen edistäminen

Turvallisuuden kokemus rakentuu arkisissa kohtaamisissa. Osaamisen vahvistaminen nousee Vaasan kotouttamisohjelmassa kaksisuuntaiseksi tavoitteeksi. Henkilöstön osaamista maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kohtaamisessa vahvistetaan henkilöstökoulutuksen avulla. Koulutusta viedään työpaikoille ja se toteutetaan kaupungin omien asiantuntijoiden sekä ohjelmakaudella koulutettavien kotoutumisen kokemusasiantuntijoiden välityksellä. Ohjelmakaudella kartoitetaan vihapuheen ennaltaehkäisyn toimintamalleja ja kehitetään mahdollisesti jo olemassa olevia malleja. Maahanmuuttajuudesta ja kotoutumisesta tulee välittää oikeaa tietoa. Kaikilla toimijoilla ja yksityisillä henkilöillä on velvollisuus puuttua epäasiallisen tietoon, kohteluun ja syrjintään, erityisesti lasten ja nuorten osalta.

Laki kotoutumisen
edistämisestä
30.12.2010/ 1386

3.3. Henkisen hyvinvoinnin edistäminen

Yhteistyössä kaupungin kotouttamispalveluiden ja kriisikeskus Valon kanssa toteutetaan Vaasassa Suomen Mielenterveysseuran kehittämää tasapainovalmennusta järjestämällä lyhytkestoisia infoja sekä ryhmiä. Infoissa keskitytään mielenterveyteen ja sen vahvistamiseen. Pidemmässä ryhmässä keskitytään traumaoireiden hallintaan. Omien oireiden ymmärtämisen ja hallinnan myötä turvallisuuden tunne lisääntyy. Henkilöstökoulutuksella vahvistetaan osaamista traumataustaisen maahanmuuttajan kohtaamisessa ja tukemisessa.

3.4. Segregaation torjunta

Asumisessa arjen vaatimuksia vastaavat olosuhteet ovat perusta paikallisyhteisöön kuulumiselle, yhteiskuntaan osallistumiselle ja hyvälle henkilökohtaiselle elämälle. Segregaation torjumiseksi on tärkeää seurata yleisesti asuinoloja sekä erityisesti kehitystä, jossa ulkomaalaistaustaiset keskittyvät vahvasti tietyille asuinalueille. (Saukkonen 2017,58.) Jatkuvana tavoitteena Vaasassa on monipuolisten asumisvaihtoehtojen tarjonta eri asuinalueilla sekä monimuotoisuuden huomioiminen uusia asuinalueita kaavoitettaessa.

4. Sosiaalisten kontaktien ja suhteiden mahdollistaminen

Sosiaalisten suhteiden rakentuminen on keskeistä kotoutumisessa. Yksi verkostoitumisen edellytys on kielitaito. Vuorovaikutus kantaväestön kanssa parantaa kielitaitoa ja lisää kanssakäymiseen liittyvää itseluottamusta. (Saukkonen 2017,18.) Kotoutumisen tukeminen ja edistäminen eivät ole vain viranomaistyötä. Kotoutumisen tärkeänä tukena viranomaisten ohella toimivat lukuisat järjestöt, naapurustot, työpaikat, uskonnolliset- sekä muut yhteisöt. (TEM 2016 b.) Jokaisella yksilöllä on myös oma vastuu omasta kotoutumisestaan ja perheenjäsentensä kotoutumisen tukemisesta.

4.1. Järjestötarjotin

Yhteistyössä järjestötoimijoiden kanssa kootaan Vaasassa yhteen järjestöjen tekemää työtä. Järjestötarjotin on sähköinen alusta, jonka tavoitteena on järjestöjen toimintojen tavoitettavuus. Järjestöjen toiminnan piiriin on helpompi löytää ja viranomaisten helpompi ohjata asiakkaita mukaan, kun tiedot toiminnasta ovat helposti löydettävissä. Järjestötarjotin tukee myös järjestötoimijoita siten, että ei kehitetä päällekkäistä toimintaa. Sähköisen alustan ajantasaisena pitäminen vaatii säännöllistä ylläpitoa ja päivittämistä.

He 96/2018 laiksi
kotoutumisen
edistämisestä

4.2. Perhekoulu

Koulujärjestelmän sekä koulun toimintatapojen ja tavoitteiden tunnetuksi tekemistä tulee edistää koulun ja kodin välisellä vuorovaikutuksella (HE 96/2018). Perhekoulumallia maahanmuuttajaperheille on kehitetty Joensuussa. Vaasassa perhekoulu nähdään hyvänä mallina kodin ja koulun välisen yhteistyön vahvistamiseen. Vaasan mallia perhekoulusta kehitetään maahanmuuttajaopetuksen kehittämistyöryhmässä ja tavoitteena on mallin käyttöönotto vuoteen 2021 mennessä.

4.3. Kaupungin tilojen monipuolinen käyttö

Kaupungin tiloilla on tyhjäkäyttöä. Toimitiloissa voidaan järjestää monenlaista toimintaa, kuten museo voi toimia kohtaamispaikkana. Toimitilojen monipuolinen käyttö tuo tutuksi eri toimintoja ja kynnys osallistua toimintaan myös vapaa-ajalla madaltuu. Ohjelmakaudella kartoitetaan kaupungin toimitiloja, joita kaupungin omat toimijat voivat käyttää maksutta. Luodaan tiloille sähköinen varausjärjestelmä tai selvitetään jo käytössä olevan Timmi järjestelmän käyttöönottoa. Myöhemmin toimintamallia on mahdollisuus laajentaa tarjoamalla tiloja myös yhdistysten käyttöön.

5. Työllistymisen edistäminen

5.1. Työllistämisen edistäminen kaupunkiorganisaatiossa

Työllistyminen on ensisijainen väylä kotoutumiseen. Yhteiskuntamme hyvinvointi perustuu työlle. Vaasan väestöstä 8,5 % on vieraskielisiä. Sekä etnisten yhdistysten työryhmä, että maahanmuuttajaneuvoston pientyöryhmä nostavat työllistämisen edistämisen tavoitteeksi ohjelmakaudelle. Vuositasolla kartoitetaan vieraskielisten työntekijöiden osuus kaupungin omasta henkilöstöstä. Kaupungin eri palvelualueet haastetaan palkkaamaan maahanmuuttajataustaisia henkilöitä sekä tarjoamaan työkokeilupaikkoja. Maahanmuuttajien oma kieli tulee nähdä voimavarana rekrytoinnissa.

5.2. Toisen kotimaisen kielen opiskelun mahdollistaminen

Suomen tai ruotsin kielen oppiminen on kotoutumisen edellytys. Molempien kotimaisten kielten hallinta edistää työnsaantia. Riippumatta maahan tulon perusteista, useat maahanmuuttaja haluavat opiskella myös toista kotimaista kieltä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa omat taidot ja resurssit huomioiden. Vaasan kaupungin opistot tarjoavat monipuolisia kielikursseja. Laajasta kurssitarjonnasta on vaikea saada tietoa, mikäli kurssiesittelyn sisältö ei tule ymmärretyksi nykyisin käytössä olevien informaatiokanavien kautta. Erilaisia ja helppokäyttöisiä informaatoratkaisuja tulee kehittää.

5.3. Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden ja heidän perheiden kotoutumisen tukeminen

Welcome Office jalkautuu ulkomaalaistaustaisia työntekijöitä työllistäviin yrityksiin ja tehostaa yritysyhteistyötä huomioiden myös perheenjäseniä.

5.4. Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheen yksilöllinen tukeminen

Perusopetuksen jälkeen onnistunut siirtyminen toiselle asteelle on tärkeää. Lukio-opinnot vaativat opiskelijalta hyvät kielelliset ja opiskeluteknilliset taidot. Varsinaisia lukio-opintoja edeltäviä mahdollisuuksia, kuten peruskoulun lisäopetusta tai VALMAa tulee käyttää nykyistä enemmän tukemaan opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia. Peruskoulun oppilaan vanhemmille annettava tieto lukio-opintojen vaatimuksista ja muista opintopoluista tulee olla riittävän selkeää ja ajoissa annettua, jotta he voivat tukea oppilasta nivelvaiheessa. Perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten rajapinnoissa olevia toimintakäytänteitä tulee uudistaa esimerkiksi yhteisopettajuuskäytänteillä. Myös nelivuotinen opiskelusuunnitelma S2 lukio-opiskelijoille tulee tarvelähtöisesti tehdä heti opintojen alussa, jotta turvataan opiskelijalle onnistunut opintopolku. Ruotsin kielelle kotoutuville tulee turvata yhdenvertainen koulutuspolku.

Lukiolaki
10.8.2018/714

6. Asumistaitojen edistäminen

Uuteen ympäristöön kotoutumisen mahdollistamisessa on kohtuuhintaisen asunnon saatavuudella, asuinalueiden toimivuudella, asumismuotojakaumalla, palveluilla sekä julkisen liikenteen yhteyksillä keskeinen rooli. Alueen toimintoihin osallistuminen ja asukkaiden kohtaaminen tukevat osallisuutta. (HE96/2018.) Vaasassa runsas vuokra-asuntojen tarjonta mahdollistaa väestönkasvun. Noin neljäsosa kaupungin vieraskielisistä asukkaista asuu Koy Pikipruukin asunnoissa. Kysyntää on erityisesti keskustan pienistä, Kelan normit täyttävistä asunnoista. Vaasaan on muuttanut myös isoja perheitä, joilla on ollut tarve suurille vuokra-asunnoille.

6.1. Asumisneuvonta ja asumisohjeiden kuvantaminen

Asunnon taitamaton tai huolimaton hoito johtaa isoihin kustannuksiin, mikä olisi torjuttavissa oikein toteutetun neuvonnan avulla. Ohjelmakaudella esitetään palkattavaksi asumisneuvoja asumistaitojen edistämiseksi. Asumisneuvojan palvelut on tarkoitettu kaikille kuntalaisille. Pikipruukki tulee myös laatimaan soveltuvin osin kuvalliset asumisohjeet asukkaiden tiedottamisen ja ohjaamisen tueksi.

Vaasan kaupungin
asuntopoliittinen
ohjelma vuosille
2018-2022

Ympäristöministeriön
Aune-ohjelma
vuosille 2016-2019

7. Osaamisen vahvistaminen

7.1. Digiystävätoiminta

Yhteiskuntamme sähköistyessä digitaitojen puutteellinen hallitseminen vaikeuttaa arkielämää. Yhteistyössä yhdistystoimijoiden kanssa kehitetään Vaasassa Digiystävätoimintaa ja koulutetaan vapaaehtoisia digiystäviä. Ohjelmakaudella selvitetään mihin palveluihin toiminta voidaan sijoittaa. Vapaaehtoisuuteen perustuvassa toimintamallissa digiystävätoimintaa voidaan toteuttaa jo olemassa olevissa järjestörakenteissa, kuten luetaan yhdessä opetusryhmissä.

7.2. Etnisten yhdistysten puheenjohtajien ja jäsenten osaamisen vahvistaminen

Etnisten yhdistysten puheenjohtajat ja aktiivitoimijat kaipaavat osaamisen vahvistamista, jotta he voivat tarjota jäsenilleen oikeaa ja ajantasaista tietoa. Yhdistystoimijat nostavat esiin myös omakielisen neuvonnan merkityksen. Viranomaisten tuki ei riitä kaikkeen, mitä kotoutuja tarvitsee. Tueksi tarvitaan yhdistyksiä ja sosiaalisia verkostoja. Ohjelmakaudella kehitetään koulutusmalli ja koulutetaan etnisten yhdistysten aktiiveja viranomaisneuvonnan rinnalle.

7.3. Kotoutumisen kokemusasiantuntijatoiminta

Kokemusasiantuntijuus tarkoittaa henkilökohtaisen kokemuksen ja tiedon sisäistämisen myötä kertynyttä taitoa, jota voidaan käyttää erilaisissa yhteyksissä (Väestöliitto 2018). Vaasassa ei ole kotoutumisen kokemusasiantuntijoita. Ohjelmakaudella kehitetään ja käytöön otetaan kotoutumisen kokemusasiantuntijoiden koulutusmalli. Koulutettujen kotoutumisen kokemusasiantuntijoiden osaamista hyödynnetään palveluiden suunnittelussa, kehittämisessä sekä henkilöstön kouluttamisessa.

STM:n 8.6.18
luonnos
muutosehdotuksesta
sosiaalihuoltolakiin

8. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluita tarjotaan kaikille niitä tarvitseville. Erityisen ja monialaisen tuen tarpeessa olevalle yksilölle ja perheille laaditaan sosiaalityössä sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa. Tarvittaessa terveydenhuolto tekee hoidontarpeen arvioinnin yhteistyössä sosiaalityön kanssa.

8.1. Maahantulon terveystarkastukset kaikille

Maahantulon terveystarkastukset ovat oikeus, joka ei tällä hetkellä tavoita kaikkia Vaasaan ulkomailta muuttaneita. Terveystarkastuksen yhteydessä kartoitetaan rokotukset sekä tarvittavat laboratorionäytteet. Terveysasemalle hakeudutaan itsenäisesti usein vasta tilanteessa, kun on oireita, joihin tarvitsee apua.

HE 13/2016
tartuntatautilaista

Terveystarkastusten tarjoaminen maahanmuuton yhteydessä vaatii terveysasemilta toimintakäytäntöjen kehittämistä. Esimerkiksi lapsiperheen saapuessa lastenneuvolaan on selvitettävä myös vanhempien tilanne: ovatko he käyneet terveystarkastuksessa. Oikeudesta maahantulon terveystarkastukseen laaditaan tiedote, joka toimitetaan maistraattiin ja Welcome officen neuvontapisteelle.

8.2. Kokonaisvaltaisen terveyttä edistävän tiedon jakaminen olemassa oleviin ryhmiin

Vaasassa tarjotaan kotoutumista edistävää toimintaa ryhmämuotoisesti niin kunnan omana palveluna kuin eri järjestöjen tuottamana. Terveyttä ja hyvinvointia edistävää asiantuntijatietoa ja neuvontaa viedään ohjelmakaudella olemassa oleviin ryhmiin suunnitellusti ja koordinoitusti.

Kuntalaki
10.4.2015/410
Terveydenhuoltolaki
30.12.2010/1326

8.3. Maksuttomien liikunta-, taideopetus- ja kulttuuripalveluiden hyödyntäminen

Liikunta- ja kulttuuripalveluiden saavutettavuuden parantamisessa maksuttomien palveluiden kokoaminen ja niistä tiedottaminen ovat kehittämiskohteena ohjelmakaudella. Museoissa on toteutettu saavutettavuus ja esteettömyyskartoitus. Joka näyttelyssä on yksi ilmapäivä, jolloin museoon on maksuton sisäänpääsy. Maksuttomien kulttuuripalveluiden hyödyntämisessä Kaikukorttia ollaan tuomassa uutena palveluna käyttöön. Liikunta- ja kulttuuripalveluilla on vahva merkitys ihmisten hyvinvoinnille. Moniammatillisella yhteistyöllä voidaan vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia.

9. Kotouttamisohjelman seuranta ja arviointi

Kotoutumisen edistäminen sekä kotouttamisen kehittäminen kokonaisvaltaisesti ja poikkihallinnollisesti edellyttää tehokasta toimeenpanon seurantaan sekä vaikuttavuuden pitkäjänteistä ja systemaattista arviointia. (HE 96/2018.) Kotouttamisohjelman seurannasta ja arvioinnista vastaa maahanmuuttajaneuvosto yhdessä kotoutumista koordinoivan työntekijän ja muiden toimijoiden kanssa sovittujen arviointimenetelmien ja indikaattoreiden avulla. Ohjelmaan kirjattuja indikaattoreita voidaan tarvittaessa päivittää. Ohjelmaa seurataan vuositason tasolla. Maahanmuuttajaneuvoston sihteeri kerää tiedon kotouttamisohjelman tavoitteiden toteutumisesta vuoden viimeiseen maahanmuuttajaneuvoston kokoukseen. Kotouttamisohjelman laatimiseen osallistuneet työryhmät kokoontuvat jatkamaan työskentelyä kotouttamisohjelman viemiseksi käytäntöön. Tavoitteena on elävä ja aktiivisena pysyvä kotouttamisohjelma, joka kehittää Vaasaa monikulttuurisena kaupunkina ja lisää Vaasan vetovoimaa pohjolan energiapääkaupunkina.

Kotouttamisohjelman laatimisen työryhmiin osallistuneet

Yhdistystoimijoiden työryhmä

Salme kalliokoski
Hanna Borisov
Mari Karjalahti
Irina Pelkkala
Kirsti Eneberg
Nina Stubb
Tuula Jäntti
Anne Salovaara-Kero

Poikkihallinnollinen työryhmä

Tatjana Asplund
Marjo Hannu-Jama
Jenni Niemi
Petra Winberg

Sosiaalityön työryhmä

Maja Pajukangas
Omar Yehia
Blandine Safari
Ezqi Sezer Söderberg
Asres Gidey
Seija Riikonen
Ahmed Jama
Merja Kärkkäinen
Kati Kangasluoma
Virpi Hagström
Virpi Kortemäki
Carina Nähls
Pernilla Häggström
Johanna Viirret
Johanna Koivusaari
Pia Bäck

Terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmä

Hanna Kangasmaa
Sari Sillanpää
Anne Pohjola
Tarja Phillip's
Tarja Paikkala
Leena Kotamäki-Partanen

Asumisen työryhmä

Anne Tukia
Kortemäki Virpi
Jonas Nylen
Paula Saukkoranta

Etnisten yhdistysten työryhmä

Sahra Mohamud
Razia Nouraozi
Enayat Resaie
Khalifa Stephanos
Asres Gidey
Anwar Abdulgafur
Doudi Akram
Jaspe Gakumba
Omar Yehia

Koulutustyöryhmä

Anita Sahlström
Tuija Åberg
Mirjam Silven
Terhi Mesikämnen
Tiina Siren-Nuutinen
Hanna Turpeinen
Sannasirkku Autio

Maahanmuuttajaneuvoston pientyöryhmä

Adriana Kaslín
Ali Rezai
Mayya Ratsuk
Natalie Syring
Olumide Akinyemi
Olli Aalto
Markku Rautonen
Erkki Penttinen

Koordinaation työryhmä

Jukka Kentala
Erkki Penttinen
Anna-Maija Iitola
Christina Knookala

Ohjelman kokoamisesta ja työryhmien ohjaamisesta vastanneet

Sonja Sulkakoski
Hanna Kakko

Vaasan maahanmuuttajaneuvosto Kausi: 1.6.2017 - 31.5.2019

Puheenjohtaja Laura Ala-Kokko
Varapuheenjohtaja Marianne Waltermann
Kaupunginhallituksen edustaja Hans Fratz
Esittelijä Erkki Penttinen
Sihteeri Sonja Sulkakoski

Jäsen/varajäsen + toimielin

Laura Ala-Kokko / Pirjo Andrejeff
Kaupunginhallitus
Ramieza Mahdin / Sture Erickson
Sosiaali- ja terveystalokunta
Markku Rautonen / Laura Linna-
Välimäki Kasvatus- ja opetuslautakunta
Tomislav Krstevski / Seija Suomela
Kulttuuri- ja liikuntalokunta
Marianne Waltermann/ Lotta Alhonnoro
Koulutuslautakunta
Olli Aalto/ Matti Anttonen
Koulutuslautakunta

Asiantuntijajäsen/ varajäsen

Nertila Kavaja / Kiymet Ser
Adriana Kaslin / Ali Rezai
Farhad Ariyaeimehr/Natalia Syring
Olumide Akinyemi /James Godwin
Gilbert Kabingwa /Enayatullah Rezaie
Mayya Ratsuk/ Gakumba Jaspe

Varhaiskasvatus

- S2 lastentarhaopettaja (kiertävä)
- esikouluopetukseen valmistava opetus

Perusopetus

- perusopetukseen valmistava opetus
- S2 opetus ja tukiopetus
- nivel-luokka
- oman kielen opetus (tietyt kielet)
- koulun oma kerhotoiminta

Vaasan kaupungin opistot

- aikuisten perusopetus
- UMAKO-koulutus
- TaiKon- taiteen perusopetus
- yleiset kurssit

Lukio-opetus

- tukiopetus
- yksilöllinen opetussuunnitelma

EduVamia

- kotoutumiskoulutus
- luku- ja kirjoitustaidon opetus (järjestämisvastuu Vaasa Opisto)

Vamia

- VALMA opetus
- maahanmuuttajien ammatillinen koulutus
- maahanmuuttajakoordinaattorin tuki

Liikuntapalvelut

- maahanmuuttajatyttöjen ja -naisten sekä muiden erityisryhmien uimaopetus
- Action- ja HOPPIS-toiminta
- Liikkuva koulu-hanke

Nuorisotoimi

- Ohjaamo, Reimari, Origo etsivä nuoristyö
- Varikko toiminta
- Maahanmuuttajakoordinaattorin tuottamat palvelut ja toiminnot
- Helmi-toiminta, Perhekeskus

Kulttuuri- ja kirjastotoimi

- kaupunginkirjaston informaation tuottamat palvelut ja toiminnot
- Pop Up - kirjastotoiminta
- kielikahvilat
- Kulttuuritalo Fannyn vuokraaminen
- museon näyttelyt/ projektit

Sosiaali- ja perhepalvelut

- aikuisten ja lapsiperheiden sosiaalityö
- kotouttamispalvelut ja Kotomaja
- tulkkipäivystys
- vastaanottokeskus
- Klaara ja Horisontti
- lapsiperheiden kotipalvelu

Koti- ja laitoshoido

- Ikäkeskus
- kotihoito

Terveyspalvelut

- terveyden edistämisyksikön palvelut
- vastaanottopalvelut
- hammashoito
- äitiys- ja lastenneuvolat

Keskushallinto

- Welcome Office
- Kansalaisinfo
- työllisyyden edistämisen yksikkö

Tekninen toimi

- Osallisuuden askeleet - hanke
- asuntopoliittinen strategiatyö

Liikelaitokset

- Pikipruukki
- Pohjanmaan tulkikeskus

Lähteet:

- Ager, A & Strang A. 2004. Indicators of Integration: final report. Queen Margaret University College, Edinburgh. <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110218141321/http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs04/dpr28.pdf>
- HE 96/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_96+2018.aspx
- Kauppila, Kiiski & Lehtonen 2018. Sähköhelmenkalastus Sosiaalihuollon sähköisten palvelujen nykytila ja kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 14/2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160653/STM_rap_14_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- KPMG& VoM 2018. Onko Suomi maailman turvallisimaa maata kaikille? Turvallisuuden toteutuminen eri sukupuolten ja väestöryhmien kannalta. <https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Turvallisuuden+yhdenvertaisuus+selvitys+310518.pdf/9091cbbf-6dd9-4d8a-b337-01be26de818a/Turvallisuuden+yhdenvertaisuus+selvitys+310518.pdf.pdf>
- L30.12.2010/1386. Laki kotoutumisen edistämisestä. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L3P32>
- L 10.4.2015/390. Liikuntalaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150390?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=liikuntalaki>
- L30.4.2004/301. Ulkomaalaislaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- Oikeusministeriö 2018. Hyvät väestösuhteet. <https://oikeusministerio.fi/hyvät-vaestosuhteet>
- Saukkonen P. 2018. Kotoutuminen tapahtuu kaupungeissa. OECD:n raportti tarjoaa hyviä neuvoja kotouttamiseen paikallistasolla. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/18_08_27_Tyopapereita_5_Saukkonen.pdf
- Saukkonen P. 2017. Kotoutumisen seurantarjestelmän kehittäminen Helsingin kaupungilla. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_08_31_Tutkimuskatsauksia_2_Saukkonen.pdf
- TEM 2016 a. Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 45/2016. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki.
- TEM 2016 b. Kotouttamisen kumppanuusohjelma. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 4/2016. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki.
- THL 2018. Osallisuus. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Väestöliitto 2018. Mitä on kokemusasiantuntijuus? www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/mita-teemme/kokemusasiantuntijat/mita-on-kokemusasiantuntijuus/

V A A S A .

VAASAN KAUPUNGIN KOTOUTTAMISPALVELUT

 Maahanmuuttajaneuvoston sihteeri, 040 16 16 380

 vaasa.fi/kotouttamisohjelma